

Vårt datum
190424

Vårt Dnr:
ÄRD-08994-
B9Q2M6

Ert datum
190419

Ert Dnr:
R 9.19

SACO
Box 2206
103 15 Stockholm

Remissvar: Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2)

Sveriges Ingenjörer har till Saco beretts att inkomma med svar på ovanstående remiss. Detta är våra åsikter kring denna departementspromemoria.

Bakgrund

I april 2013 lämnade Pensionsåldersutredningen sitt slutbetänkande ”Åtgärder för ett längre arbetsliv” (SOU 2013:25) med förslag till höjda åldersgränser i det allmänna pensionssystemet och andra närliggande allmänna försäkrings- och bidragssystem. Dessa förslag har tidigare remissbehandlats och den 12 december 2017 ingick Pensionsgruppens partier en överenskommelse i syfte att säkra långsiktigt höjda och trygga pensioner (dnr S2017/07369/SF).

Den 18 februari 2018 beslutade socialministern att inrätta en arbetsgrupp inom Socialdepartementet med uppdrag att ta fram underlag till en proposition om höjda åldersgränser i enlighet med de principer som följer av Pensionsgruppens överenskommelse. Det är dessa förslag som vi här ger våra synpunkter kring. I de delar där vi inte ger någon kommentar håller vi med förslagen eller har i vart fall inget att erinra i frågan.

Inledande synpunkter

Övergripande synpunkt är att det är en mängd regler som följer av varandra och måste hänga ihop för att ett nytt regelverk för ålderspension ska kunna fungera. Detta gäller också de regler som gäller idag för arbetsmarknadens parter. Det är viktigt att vi parter får tid och möjlighet att anpassa våra avtal för att inte lagstiftningen ska slå sönder den modell vi byggt upp sedan tidigare. Det gäller också att senare utredning kring skattelagstiftningen inte försämrar det regelverk som i mångt och mycket styr det som gäller idag.

Kanske främst avdragsrätten för företagens avsättningar till tjänstepension som om den begränsas riskerar att göra tjänstepensioner dyrare och därmed mindre attraktiva att använda för företagen. Den totala pensionen för en arbetstagare och då främst för en ingenjör utgörs till stor del (om inte störst) av just tjänstepension som intjänats under arbetslivet.

En annan kanske minst lika viktigare aspekt är att den så kallade LAS-åldern kommer att följa med uppåt när riktålder införs för allmän pension och till en början går uppåt. Det finns ett lagförslag och en proposition om utökad anställningsskydd till 69 års ålder. Det är av stor vikt att dessa båda lagförslag samspekar och införs samtidigt.

Riktålder för pension

Med den ökade medellivslängden följer att vi bör anpassa systemen efter att vi lever längre och i bästa fall då också orkar arbeta upp i högre åldrar. Något vi ser att våra medlemmar i stor utsträckning redan idag gör. Det som saknas i förslaget kring riktålder är en mekanism som tar i beaktande vissa kriser inom åldersgrupper som kan påverka livslängden för en viss grupp i större utsträckning; Vad händer om medellivslängden minskar (eller ökar) drastiskt trots att man använder sig av 5-åriga grupper i livslängdstablerna? Ett sätt att kunna ta extrema situationer i beaktande skulle vara att det krävs ett regeringsbeslut för att godkänna de framräknade riktåldrarna och inte enbart ha en automatisk uträkningsmodell utan anpassning till dessa extremvärden som kan uppstå i framtiden. Där bör man alltså komplettera med ytterligare ”regler” för att kunna anpassa sig bättre till förändringar som man rimligtvis kan se beror på faktorer som är plötsliga och inte långvarigt påverkande på systemet. Tänk till exempel på ”bromsen” (balanseringen) i det allmänna pensionssystemet som i teorin ”aldrig skulle behöva användas”, men som kom att användas ganska snart i det ”nya” allmänna pensionssystemet. Eller riskerna man såg med de pandemier som rullat över jorden, men som lindrades markant i vårt land trots farhågorna. Saker som påverkar direkt och kan slå väldigt mycket på statistiken kring ålder, trots att man använder 5-åriga livslängdstabeller måste kunna beaktas för att pensionssystemet inte ska uppfattas som orättvist.

Det vore också bra om den anpassning av riktåldern som ska ske inte gick så snabbt utan fick en infasning som är längre. Att från 2020 till 2026 höja lägsta ålder för pension till 64 år är en väldigt hastig förändring av regelverket då man idag kan ta ut allmän pension från 61 års ålder. Att välja, eller av olika skäl vara tvungen, att gå i pension ska kunna vara en möjlighet för individer, men med den beräkningsmodell som gör att tidigt uttag ger en lägre livsvarig pension. Det spann som kommer vara vid 2026 beräknas bli bara 3

år mellan tidigast uttag och riktålder. Idag har vi i praktiken 4 år mellan tidigast uttag och den ålder då de flesta tar ut sin pension (65 år). Det spannet borde inte minska utan snarare behållas eller öka, då valfrihet är en viktig faktor, inte minst för våra medlemmar.

Införandefasen

Utredningen föreslår en allt för snabb ökning/anpassning till riktåldern när denna ska införas. De årtal som diskuteras är att höja lägstaåldern för pension redan 2020 till 62, 2023 till 63 och 2026 till 64 år. Riktåldern förväntas vid 2026 vara uppe i 67 år. Denna infasning sker alltså under 6 år. Sen ska det enligt beräkningarna vara först vid 2035 som riktåldern höjs igen för att åter höjas år 2051. Det är alltså efter de förändringar som föreslås nu, hela 9 år till nästa höjning (efter 2026) och sen tar det hela 16 år för nästa beräknade höjning i riktåldern. Det är alltså ganska lång tid mellan höjningarna efter att man under ganska få år anpassar systemet till riktåldern.

Det borde vara möjligt att göra denna övergång till riktålder mycket mjukare och mer följsam istället för att införa de nya åldersgränserna mycket snabbt i början för att sen ha väldigt lång tid mellan ändringarna. Ett pensionärsplanerar man inte så lätt och det är långa tidshorisonter man har att göra med, därför anser vi att en längre infasningsperiod ska tillämpas så att individer kan förutse systemförändringarna på ett bättre sätt och inte drabbas av allt för snabba förändringar som slår sönder deras planering av sin tid som arbetstagare och senare pensionär. En stor risk med att göra för stora förändringar allt för snabbt är att personer som har möjlighet att sluta arbeta för att ta ut sin pension kanske anser sig "tvingade" att göra det så fort de kan för att inte i framtiden bli drabbade av eventuella förändringar som gör att de förlorar sina möjligheter att leva som pensionär med en rimlig ersättning. Tilliten till systemet försämras alltid vid en upplevd försämring av systemet och gör man dessa för snabbt är risken stor att man förlorar förtroendet för systemet hos en stor del av den arbetsföra befolkningen.

Undantagsregeln

Att sätta upp en regel om 44 år på arbetsmarknaden med inkomstkrav på minst 2 inkomstbasbelopp per år är en udda regel som inte nog underbyggts med argument för att förstås. Det borde finnas fler undantag som gör att en person kan vara berättigad till pension vid en högre ålder (om än inte vid riktåldern minus 3 år). Vi anser därför att detta bör utredas vidare för att inte personer som gjort en lång och trogen tjänst med inkomster till samhället och pensionssystemet inte ska riskera att stå utan inkomst på ålderns höst om de inte når upp till just detta krav på intjänandeår.

Avslutande kommentarer och kompletteringar

Sveriges Ingenjörer står bakom uppgörelsen om att pensionsåldrarna måste anpassas bättre till vår livslängd, men infasningen bör ske i en takt som går att anpassa sig till som arbetstagare. Möjligheten att arbeta längre måste förbättras genom satsningar på anpassning och arbetsmiljöinsatser för att så många som möjligt ska kunna förlänga sitt arbetsliv. Den beräkningsgrund till allmän pension som idag egentligen bara blir 17,21 % av inkomsten upp till taket bör återställas till de 18,5 % som det var meningen att den skulle vara. Det är också av stor vikt att alla system ändras samtidigt för att det inte ska uppstå luckor som gör att individer hamnar utanför systemen med risk för stora ekonomiska och sociala problem.

SVERIGES INGENJÖRER

Ellinor Bjennbacke
Chef för Politikutveckling och opinion

Stefan Jansson
Handläggare